

В І Д Г У К

офіційного опонента **Лимаренко Лідії Іванівни** на дисертацію **Баранюка Василя Васильовича «Формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій»**, представлену на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок з відповідними планами галузей наук. Обрана *Василем Васильовичем Баранюком* тема наукового дослідження, присвячена теоретичному обґрунтуванню та експериментальній перевірці ефективності організаційно-педагогічних умов і структурної моделі формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій є актуальною як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Відзначимо, що формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій визначається низкою важливих та актуальних науково-практичних позицій:

По-перше, актуалізується потреба в інноваційних підходах до театральної освіти. У сучасних закладах фахової передвищої мистецької освіти зростає необхідність розробки нових методів і технологій підготовки майбутніх акторів, оскільки традиційні форми навчання не завжди забезпечують належний рівень творчої самореалізації та адаптивності до викликів культурного середовища. Сучасна мистецька освіта має готувати конкурентоспроможних фахівців, здатних до самовираження, творчої імпровізації, рефлексії та професійного зростання.

По-друге, нагальною є потреба в осмисленні ролі тренінгових технологій у формуванні особистості майбутнього актора. Саме тренінгові технології є ефективним засобом розвитку, підтримки й удосконалення ключових акторських умінь, зокрема, психофізичних, комунікативних, емоційно-вольових. Упровадження технологій сприяє

всебічному розвитку особистості актора: фізичному, інтелектуальному, емоційному, що є надто важливим для успішної професійної діяльності та кар'єрного зростання.

По-третє, цілком обґрунтованим вважаємо *авторське бачення акторських тренінгів як системного та цілісного процесу становлення творчої індивідуальності фахівця сценічного мистецтва*. Представлений у дисертації поетапний підхід до побудови тренінгу (проектування, вступна, основна та завершальна частини) відповідає логіці поступового формування складних професійних умінь та є практично значущим для організації освітнього процесу.

По-четверте, важливим у науковій праці є *визначення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов ефективного впровадження тренінгових технологій*, зокрема: комплексного використання різновидів тренінгу, урахування вікових і психолого-педагогічних особливостей студентів, створення творчого, емоційно сприятливого освітнього середовища. Ці фактори забезпечують оптимальні умови для ефективної реалізації авторської моделі формування акторської майстерності.

По-п'яте, актуальність теми посилюється *наявністю виявлених автором суперечностей щодо підходів до формування акторської майстерності в закладах фахової передвищої освіти*, зокрема – у контексті використання тренінгових технологій. Подолання цих суперечностей становить вагомий внесок у модернізацію освітньої парадигми підготовки майбутніх фахівців сценічного мистецтва.

З огляду на вищезазначені наукові позиції, дисертаційне дослідження В.В. Баранюка *«Формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій»*, подане на рецензування є науково доцільним, своєчасним та перспективним.

Його результати мають як теоретичну значущість, так і практичну цінність для системи мистецької освіти.

Підкреслим також, що фундаментальність та наукова вагомість виконаної праці підтверджуються її відповідністю основним напрямам наукової діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в межах науково-дослідницької роботи *«Теоретичні й методичні засади професійної діяльності та підготовки фахівців соціономічних професій»* (№ 0123U104172).

Нові наукові факти дисертаційного дослідження. Наукова новизна виконаного дослідження полягає у комплексному розв'язанні важливої науково-педагогічної проблеми – формування акторської майстерності майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій, що знайшло відображення в таких положеннях:

- *уперше обґрунтовано сукупність організаційно-педагогічних умов, які забезпечують ефективне формування акторської майстерності в майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій:* До них віднесено: комплексне використання тренінгових технологій в освітньому процесі підготовки майбутніх акторів; урахування вікових та індивідуальних особливостей студентів-акторів; створення творчого освітнього середовища у закладах фахової передвищої освіти. Реалізація зазначених умов, спрямованих на креативний розвиток майбутніх акторів, ґрунтується на поєднанні системного, особистісно орієнтованого, культурологічного та поліхудожнього підходів;

- *розроблено й експериментально перевірено ефективність структурної моделі формування акторської майстерності,* що охоплює взаємопов'язані блоки: методологічно-цільовий, змістово-процесуальний та результативно-оціночний. Модель відображає логіку впровадження тренінгових технологій у процес професійної підготовки майбутніх акторів сценічного мистецтва;

● *схарактеризовано структурні компоненти акторської майстерності майбутніх фахівців сценічного мистецтва* (мотиваційно-цільовий, когнітивно-діяльнісний, творчо-рефлексивний), а також визначено відповідні показники та рівні її сформованості, що дало змогу дисертанту здійснити ефективне діагностування змін у професійному становленні майбутніх акторів;

● *уточнено зміст ключових дефініцій*, зокрема: «акторська майстерність», «тренінг», «тренінгові технології», «акторський тренінг», «мотиваційна сфера особистості», «організаційно-педагогічні умови», «творче освітнє середовище», «творчий потенціал особистості майбутнього актора сценічного мистецтва», «формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва». Подані автором формулювання відзначаються значною змістовною насиченістю;

● *удосконалено діагностувальний інструментарій для оцінювання стану сформованості акторської майстерності майбутніх фахівців сценічного мистецтва*, що дозволяє здійснювати моніторинг динаміки професійного зростання в умовах застосування тренінгових технологій;

● *подальшого розвитку набули методичні й практичні засади впровадження тренінгових технологій у підготовку фахівців сценічного мистецтва*, що розкрито через систему педагогічних дій, форм і методів, адаптованих до специфіки мистецької освіти.

На особливу увагу заслуговує розроблена автором *орієнтовна структура акторського тренінгу*, що представлена як дієва технологія формування професійних умінь здобувачів. У структурі логічно виокремлено етапи (проєктування, вступний, основний, завершальний) та чітко окреслено змістове наповнення кожного з них, що забезпечує практичну реалізацію авторської моделі.

Таким чином, результати дослідження Василя Васильовича Баранюка суттєво збагачують науково-педагогічний інструментарій формування

акторської майстерності, сприяючи розвитку теоретичних засад і практики мистецької освіти в Україні.

Практична значимість одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в удосконаленні та оновленні практики застосування тренінгових технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців сценічного мистецтва в закладах фахової передвищої освіти. Запропонована структурна модель формування акторської майстерності та обґрунтовані організаційно-педагогічні умови її реалізації забезпечують підвищення ефективності освітнього процесу та підтверджують доцільність їх упровадження в професійну підготовку майбутніх акторів.

Слід підкреслити, що важливого практичного значення набуло впровадження у підготовку майбутніх фахівців сценічного мистецтва авторських методичних комплексів, а саме:

- ***розробленого комплексу тренінгових технологій*** для формування акторської майстерності під час опанування освітніх компонент: «Основи акторської майстерності», «Акторська майстерність», «Сценічна майстерність»;

- ***розробленої та впровадженої тренінгової арт-терапевтичної програми*** «Шлях до себе», що поєднує засоби емоційної релаксації та особистісної гармонізації в межах фахової мистецької підготовки;

- ***відібраного та адаптованого діагностичного інструментарію*** для дослідження стану сформованості акторської майстерності у здобувачів освітнього ступеня *фаховий молодший бакалавр* за галуззю знань *02 Культура і мистецтво*;

- ***обґрунтованих та апробованих організаційно-педагогічних умов***, які довели свою ефективність у практиці професійної підготовки фахівців сценічного мистецтва у закладах фахової передвищої освіти;

● *сформованого комплексу китайських вправ тайцзицюань*, адаптованого до потреб акторського тренінгу, що сприяє розвитку психофізичної гармонії та внутрішньої зібраності майбутніх акторів.

Представлені у дисертації *наукові розробки мають прикладне значення для науково-педагогічних працівників*, які здійснюють фахову підготовку студентів у галузі сценічного мистецтва, а також можуть бути використані для оновлення навчально-методичного забезпечення дисциплін мистецького циклу.

Підтвердженням практичного значення наукових розробок Василя Васильовича Баранюка є *довідки про впровадження результатів наукового дослідження в освітній процес* фахових коледжів культури і мистецтв (м. Тербовля, м. Калуш, м. Чернівці) та в фахову підготовку майбутніх акторів Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв. Це доводить прикладну цінність дисертаційного дослідження Василя Васильовича Баранюка та його відповідність сучасним запитам мистецької освіти.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Аналіз дисертаційної роботи свідчить про грамотно побудований науковий апарат, що є цілісним та конструктивно завершеним. Логіка наукового дослідження є послідовною та обґрунтованою, що забезпечило чіткість у формулюванні об'єкта, предмета, мети та гіпотези дослідження. Всі ці елементи стали підґрунтям для визначення завдань роботи.

Структура дисертації є виваженою та відповідає внутрішній логіці дослідження, що дозволило автору послідовно реалізувати поставлені завдання і висвітлити перебіг дослідно-експериментальної роботи.

Кожен розділ і підрозділ наукової праці спрямовані на розв'язання конкретного завдання, що простежується у висновках дисертанта до кожного розділу. Тому вважаємо за необхідне підкреслити, що чітке визначення наукового апарату, структури дисертації та викладення її змісту

дають підстави відзначити не лише логічність, а й критичність мислення автора та його творчий підхід до аналізу досліджуваного феномену.

Так, перший розділ **«Формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва як науково-педагогічна проблема»** присвячений теоретичному аналізу, на підставі якого дисертантом обґрунтовано вихідні теоретичні позиції дослідження. Серед позитивних аспектів цього розділу слід відзначити ґрунтовний розгляд тренінгових технологій та обґрунтування тренінгів як чіткої і послідовної системи дій у процесі формування акторської майстерності. Це надає дослідженню конкретизації та практичного спрямування.

У другому розділі **«Методичні засади формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій»** обґрунтовано організаційно-педагогічні умови та розроблено структурну модель формування акторської майстерності в майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій. На особливу увагу в цьому розділі заслуговує спроектована дисертантом структурна модель формування акторської майстерності (с. 124), яка відповідає сучасним досягненням психолого-педагогічної науки і враховує специфіку професійної діяльності фахівців сценічного мистецтва. Корисними є також матеріали розробленого змістово-процесуального забезпечення для формування акторської майстерності у здобувачів фахової передвищої освіти засобами тренінгових технологій.

Третій розділ дисертації присвячений опису перевірки ефективності структурної моделі й організаційно-педагогічних умов формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій. Результати педагогічного експерименту, викладені в цьому розділі, доводять ефективність виявлених організаційно-педагогічних умов і структурної моделі формування акторської майстерності тренінговими технологіями.

Щодо загальних висновків дисертації, можна відзначити, що вони сформульовані автором логічно, послідовно та чітко, відповідно до поставлених основних завдань дослідження.

Перелік використаних джерел є досить ємким і збалансованим щодо представлення досліджень сучасних авторів. Загалом, дисертантом здійснено аналіз 190 наукових джерел, з яких 27 – іноземною мовою, що створило належні умови для системного висвітлення поставленої мети.

Значним доповненням дисертації є додатки обсягом 66 сторінок, які містять таблиці, що конкретизують опис основних положень, а також аналіз освітньо-професійних програм підготовки фахових молодших бакалаврів у закладах фахової передвищої освіти, приклади акторських тренінгів, творчі завдання, тести, анкети та інші матеріали.

Основні положення та важливі результати дисертаційного дослідження, поданого до захисту, знайшли своє відображення у публікаціях автора, зокрема, у наукових виданнях України та за кордоном, а також пройшли апробацію на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях

Усі вищезазначені позитивні позиції дисертації, вказують на те, що В.В. Баранюку вдалося досягти мети, вирішити поставлені завдання і суттєво наблизитись до усунення виявлених перед початком наукового дослідження суперечностей, окреслених у вступі.

Відповідність дисертації встановленим вимогам та дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час рецензування поданого дослідження не було виявлено порушень академічної доброчесності чи некоректного оформлених текстових запозичень. Всі матеріали, використані в роботі, належно задокументовані, автор чітко посилається на джерела, що підтверджує дотримання вимог щодо цитування та посилань.

Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому

всі ідеї та наукові положення є результатом власної роботи дисертанта. Текст дослідження відповідає встановленим вимогам щодо оформлення наукових робіт та академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Загалом, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертантом результатів, вважаємо за необхідне висловити окремі міркування, зауваження, побажання, що виникли в процесі рецензування дисертації та вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. У підрозділі 1.1 «Аналіз базових понять дослідження» автором здійснено надмірно розгорнутий опис термінологічного апарату, який вже, достатньо повно висвітлений у науково-педагогічній літературі. Доцільніше було б зосередитися на більш критичному аналізі цих понять, виявленні дискусійних аспектів їхнього трактування, підкреслити їх актуальність у контексті проблематики дослідження та сформулювати власне бачення або наукову позицію щодо їх тлумачення.

2. У структурній моделі формування акторської майстерності майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій (рис. 2.2), представлений у дисертації, викликає певні зауваження класифікація окремих компонентів змістово-процесуального блоку. Зокрема, включення «щоденника тренінгу» до переліку технологій видається методологічно некоректним, оскільки цей інструмент, на нашу думку, доцільніше розглядати як засіб навчання, що виконує допоміжну функцію у процесі реалізації тренінгових технологій.

3. У процесі виокремлення когнітивно-діяльнісного компонента (с. 86–89) акцент зроблено на загальних фахових знаннях і практичних уміннях, що, безумовно, є важливими для формування акторської майстерності. Водночас, вважаємо за доцільне розширити представлений комплекс, доповнивши його елементами, які відображають специфіку когнітивної активності та рефлексивно-аналітичних умінь, необхідних для

свідомого оволодіння акторською технікою в контексті застосування тренінгових технологій.

4. У Додатку Г дисертації (с. 249) подано цікаву арт-терапевтичну релаксаційну програму «Шлях до себе», яка, безперечно, становить науково-практичну цінність. Проте варто зазначити, що включення докладного опису цієї релаксаційної програми до основного тексту дисертаційного дослідження надало б змогу повніше розкрити її структуру, змістове наповнення, методичне підґрунтя та обґрунтувати її ефективність у контексті реалізації завдань дослідження.

Водночас доцільно зазначити, що висловлені зауваження і побажання автору мають переважно дискусійний характер і розглядаються як орієнтири для подальшого наукового пошуку дисертанта. Загалом, вони не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження Василя Васильовича Баранюка та *не знижують наукової й практичної значущості представленої наукової праці.*

Висновки щодо відповідності дисертаційного дослідження чинним вимогам та можливість присудження наукового ступеню. Наукова праця В.В. Баранюка засвідчує наукову зрілість автора, є завершеним, самостійним та цілісним дослідженням, що має значущість для розвитку теорії та методики професійної освіти.

Це дає підстави для висновку про те, що дисертація *«Формування акторської майстерності у майбутніх фахівців сценічного мистецтва засобами тренінгових технологій»*, висвітлює актуальну проблему професійної педагогіки, відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України №759 від 31.05.2019 р.); п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, Постановою

Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341). Автор дисертації, **Василь Васильович Баранюк** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

заслужена працівниця культури України,
докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри культурології,
в.о. завідувачки кафедри культурології
Херсонського державного університету

Л.І. Лимаренко

Підпис Л.І. Лимаренко підтверджую
Начальниця відділу кадрів *Н.А. Кудас*
14.04.2025

